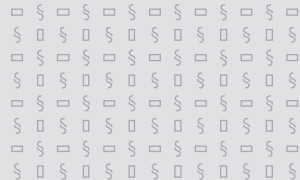

MASARYKOVA UNIVERZITA PRÁVNICKÁ FAKULTA

Dějiny soukromého práva Zásada akcesní a superficiální Součást a příslušenství věci v soukromém a veřejném právu

provází Ondřej Horák

Témata a příprava

■ témata:

- zásada akcesní a superficiální
- součást a příslušenství věci
- *accessorium sequitur principale*
- příslušenství v daňových předpisech

■ příprava:

- 1) nějaký příklad příslušenství
- 2) je dětská autosedačka příslušenstvím
 - a) podle starého OZ
 - b) podle nového OZ
- 3) problematické tvrzení v rozsudku NSS...

Volba tématu - jak zdaňovat „vybavení“?

- *„Běžící zajíc jest nemovitostí, skolený movitostí...“*
- inspirace starým právnickým vtipem
§ 295 ABGB: „Tráva, stromy, plody... zůstanou dotud nemovitým jměním, dokud nebyly od pozemku a půdy odděleny. Ano, i zvěř v lese stane se movitým statkem teprve, když byla chycena nebo složena.“
- **formulace problému:**
 - *konkrétně: jak zdaňovat vybavení nemovitosti (bytu)? jako věc movitou nebo nemovitou?*
 - *obecně: jak rozlišovat součást a příslušenství věci?*

Volba tématu - důvody

- interakce soukromého a veřejného práva
 - „soukromoprávní“ pojmy, výklad ustanovení OZ o věcech
- teoretická i praktická otázka („za miliardu“)
 - významná z hlediska inkasa daně (cca 10 % výše výběru daně z nabytí nemovitých věcí, 2018: 13,6 mld.)
- právněhistorický rozměr
 - a) vzhledem k rekodifikaci
 - b) rozebíranému rozhodnutí NSS
 - c) inspirativní řešení v minulosti

Zásada akcesní a superficiální

- odpovídá originálním způsobům nabytí vlastnictví
- zásada akcesní - *accessio cedit principali* - přírůstek ustupuje věci hlavní
- zásada superficiální - *superficies solo cedit* - povrch ustupuje půdě
- přírůstek - vše, co z věci vzejde nebo k ní přibude;
a) přirozený, b) umělý nebo c) smíšení
- instituty - akcese, specifikace-zpracování, stavba na cizím pozemku, nález, součást a příslušenství

Součást a příslušenství věci

- mají funkční vazbu na věc hlavní
- samostatný předmět právních vztahů
u příslušenství **ano** x u součásti **ne**
- **rozlišení**: poměrně komplikovaná otázka
- učebnicové: součást (motor auta, klíč od domu) x
příslušenství (vybavení hospodářské usedlosti)
- ze studentských let: *Digesta (krytina)*
- **kritéria**: Sedláček: individualita věci, samostatné účelové určení (1931, s. 214n. a 218n.)

OZ 1950

- § 24: Součástí věci je vše, co k ní podle její povahy náleží a nemůže být odděleno, aniž by se tím věc anebo její oddělitelná část poškodila nebo podstatně znehodnotila.
- § 27: Příslušenství jsou vedlejší věci, které náležejí vlastníku věci hlavní a jsou jím určeny k tomu, aby se jich s touto věcí trvale užívalo.
- § 130: Kdo nabude vlastnictví k věci, nabude také jejího příslušenství, jakož i práv s jejím vlastnictvím spojených, pokud nejsou omezena na předchůdce.

OZ 1964

- § 120 (1): Součástí věci je vše, co k ní podle její povahy náleží a nemůže být odděleno, aniž by se tím věc znehodnotila. /obdobně § 505 OZ 2012/
- § 121 (1): Příslušenstvím věci jsou věci, které náleží vlastníku věci hlavní a jsou jím určeny k tomu, aby byly s hlavní věcí trvale užívány.
- judikatura NS: *příslušenství nepřechází bez dalšího na nabyvatele věci hlavní* (viz sp. zn. 31 Cdo 2772/2000)

OZ 2012

- § 510 (1): Příslušenství věci je vedlejší věc vlastníka u věci hlavní, je-li účelem vedlejší věci, aby se jí trvale užívalo společně s hlavní věcí v rámci jejich hospodářského určení. Byla-li vedlejší věc od hlavní věci přechodně odloučena, nepřestává být příslušenstvím.
- (2) Má se za to, že se právní jednání a práva i povinnosti týkající se hlavní věci týkají i jejího příslušenství.
- § 511: Jsou-li pochybnosti, zda je něco příslušenstvím věci, posoudí se případ podle zvyklostí.

NS: S22 Cdo 1964/2003 (Spáčil)

- „sporné objekty tvořily před vydáním věci dovolateli jediný hospodářský celek. To ovšem neznamená, že by šlo nutně o součást věci. Obdobné funkční vazby jako mezi věcí a její součástí vznikají mezi věcí a jejím příslušenstvím; rozdíl tu spočívá zejména ***v míře fyzické sounáležitosti a možnosti využít příslušenství věci i jinak než pro věc hlavní.*** I faktické oddělení příslušenství ***může mít vliv na funkčnost věci hlavní*** (např. vyklizení zařízení a nábytku z domu má vliv na jeho užívání k bydlení...).“

Smysl příslušenství

- pojem právního řádu, se kterým jsou spojovány určité následky. Dva odlišné přístupy:
- 1) úprava preferuje autonomii vůle (*instrumentum fundi, resp. domus* v klasickém římském právu);
- 2) úprava preferuje ingerenci (jako např. v sovětský OZ z roku 1922).
- § 25: Příslušenstvím jmenuje se věc určená k tomu, aby sloužila věci hlavní, se kterou je spoutána společným hospodářským účelem.
Příslušenství sleduje osud věci hlavní, jestliže ve smlouvě nebo v zákoně není zvláště stanoveno něco jiného.

Sdílí příslušenství osud věci hlavní?

- Eliáš: „Příslušenství je sice samostatná věc v právním smyslu, ale její právní osud je do značné míry spojen s právním osudem věci hlavní. Z tohoto spojení se především odvozuje klasické pravidlo, že rozhodne-li se o právním osudu vlastní věci, sleduje též osud i příslušenství (*accessorium sequitur principale*).“ (DZ, 2012, s. 237)
- Tilsch: *Příslušenství sleduje zásadně osudy hlavní věci...* (1925, s. 150)
- Komentář R-S: *Chybným bylo by tvrzení, že příslušenství sdílí osudy věci hlavní, neboť - jak poznáme - jest tomu tak jen v několika směrech.* (II, 1935, s. 34)
- Krčmář: *zdali nějaký kus je částí věci nemovité a zdali tedy ve všech směrech sdílí osudy věci hlavní či je příslušenstvím a osudy sdílí jen v určitých směrech, nebude ... vždy snadno rozhodnouti* (1946, s. 185)

Accessorium sequitur principale?

- naše literatura nezmiňuje, převzato z Coinga
- tradičněji *accessio cedit principali* „přírůstek následuje věc hlavní“, resp. týká se především součásti,
- kdy došlo k rozšíření na příslušenství?
- důsledné rozlišování součásti a příslušenství u Carla Christopha Hofackera (1749-1794)

/HOLTHÖFER, E. *Sachteil und Sachzubehör im römischen und im gemeinen Recht*. Berlin; New York: Walter de Gruyter, 1972, zvl. s. 183./

NSS k dani z převodu nemovitostí

- NSS považoval již samotnou daň z převodu nemovitostí je protiústavní (viz nálezn Pl. ÚS 29/08)
- NSS k problematice součásti a příslušenství: rozsudek NSS 5 Afs 130/2004 - 62 „o čerpací stanici“ (a řada dalších)
- **proč?** a) v ASPI, b) založilo „konstantní“ judikaturu (odvolává se na něj NSS i MF), c) nejvíce zaujalo
- „zda se jedná o součást věci nebo její příslušenství nezávisí na vůli subjektu, ale je nutno je posuzovat ve smyslu příslušných ustanovení občanského zákoníku“

NSS: 5 Afs 130/2004 - 62 „o čerpací stanici“

- kupní smlouva 18 mil. Kč /nemovité věci-stavba 7 mil. Kč, movité věci-technologie 10 mil. Kč a movité věci-drobné předměty 1 mil. Kč/
- FÚ 17 mil. Kč
- „technologické zařízení i standardní obslužná zařízení, jsou součástí čerpací stanice náležející jejímu vlastníkovi, a jejich cena je proto součástí ceny nemovitosti pro účely daně z převodu nemovitostí“
- „...jedná se o objekty, které sice jsou schopné samostatného plnění určité vymezené funkce (např. vysavač lze užívat samostatně, i ***nádrž na úkapy*** nebo nádrže lze využívat samostatně i k jiným účelům); z hlediska fungování čerpací stanice však nemohou být osamostatněny, nemá-li dojít ke zmaření účelu, k jakému byl celý objekt čerpací stanice vybudován, zkolaudován, poté pronajímán a prodán.“

NSS ... „o čerpací stanici“ - z odůvodnění

- *„Zákonným předpokladem součásti věci je tak její neoddělitelnost, bez současného znehodnocení věci hlavní. Znehodnocení nelze přitom chápat pouze v úzkém slova smyslu, tedy jako zničení či **podstatné poškození** věci hlavní při oddělení součásti, znehodnocení lze chápat rovněž **ve smyslu snížení hodnoty.**“*
/výklad § 120 a 121 OZ 1964, bez odkazu na komentář či literaturu/
- *„Nejvyšší správní soud netvrdí, že samostatná nádrž, vysavač, popř. reklamní panel, nemůže být věcí movitou, ovšem movité věci **určené vlastníkem k trvalému užívání věci nemovité zůstávají součástí věci nemovité, pokud takový poměr trvá.**“*

/NSS nerozlišuje součást a příslušenství věci./

Shrnutí

Dříve:

- **obecně:** příslušenství v daňovém právu nesdílí osud věci hlavní
- **konkrétně:** „nádrž na úkapy u benzinky“ či „samostatné vybavení bytu“ nejsou součástí nemovitosti, ale věci movité

Nově: od 1.1. 2014

- § 510 (2) OZ: „Má se za to, že se právní jednání a práva i povinnosti týkající se hlavní věci týkají i jejího příslušenství.“
- v návrhu obdobně, ale ve schválené podobě z. o. s. 340/2013 Sb., o dani z nabytí nemovitých věcí vypuštěno

Děkujeme za pozornost;)